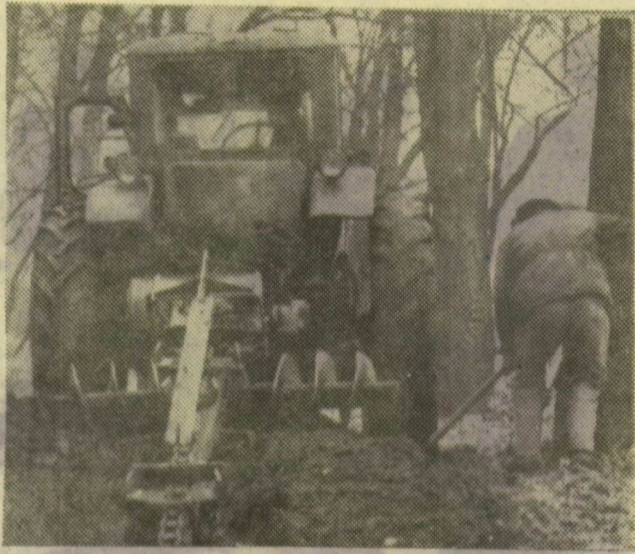

A ligetben

Mint ismeretes, szélesítik Újsegeden a Népkert sor úttestét, s ezzel együtt korszerűsítik a közvilágítást is. A DEMASZ 28 darab betonkandelábert állított fel az új liget felőli oldalán, amelyekhez a kábeleket a fák között fektetik le. Felvételünkön az árokásó gépet örökítettük meg munka közben. Az új világítótestekbe egyenként két darab 250 Watt teljesítményű higanygőzzel szerelnek s előreláthatólag január végén fejezik be a munkát.

Acs S. Sándor felvétele

Beszélik, hogy...

A szabálytalanul szép színészno öngyilkossága volta-keppen közügy lett. Leg-alaobis abban az értelemben, hogy városon és falun egyaránt beszédtema volt. És bár halála óta már netek tétek el, a szomorú eset olykor-olykor még mindig szoba kerül. Sokan nem tudnak napirendre térni afélől, hogy miért tette, hiszen sikeres, országosan ismert ember volt, kifejezetten jó anyagi körülmények között élt, anogyan mondanai szokás, megvolt mindene. Mások tudni vélik, hogy bár a népszerűség reflektórányában élt, a színház, a rádió és a televízió révén milliók személyes ismerősévé vált, magánéletében mégis egyedül volt. És a magányt nem tudta elviselni, végül is ezért lett öngyilkos.

A nekrológból is valami ilyesmit lehetett kiolvasni. Volt, amelyikből önvádat is, hogy egyikünknek sem jutott eszébe karácsonykor föltárcsázni, elbeszélgetni vele, talán visszatartottuk volna a jóvátehetően cselekedettől. Talán, hátha. Ezt már utólag nem lehet megállapítani, tekintve, hogy nem történt meg, elmaradt a telefonálás.

Ellenben erről az esetről más vonatkozásban eszembe jut a telefon. Magyarország évek óta listavezető az öngyilkosság világstatisztikájában. A lakosság számához viszonyítva nálunk választják legtöbbször az önkéntes halált. Évente több mint háromezren halnak meg így. És ehhez még hozzá kell számítani húsz-huszonkét ezer öngyilkossági kísérletet. Ez az igazi közügy, amelyet azonban alig beszélünk, és főleg keveset a lehetséges megelőzésért.

Az orvosok, s főként a pszichiáterek a megmondható, hogy az öngyilkosságok és kísérletek jó részében több ok játszik közre, de ezek között az egyik majdnem mindig megtalálható. Ez a magányosság, az egyedüllet, az emberi kapcsolatok elvesztése. Ha ez így van, akkor nyilvánvaló, hogy az öngyilkosságok megelőzéséért a közvetlen környezetben élők tehetnek a legtöbbet. A család, az iskola — mert különben aggasztó a 15—19 évesek öngyilkossági arányszáma —, a munkahely, a baráti kör, ha van, egyszóval a szűkebb közönség. Hogy miképpen, arról lehetne vitatkozni. Illetőleg, legalább vitatkozni kellene, de jobbára még azt sem tesszük. Legfeljebb utólag, amikor már késő, és akkor már csak az marad, hogy megtárgyaljuk, a szerencsétlen miért tette azt, amit tett. Pedig — és ez szintén orvosok, pszichiáterek véleménye — az öngyilkosjelöltek az esetek többségében valamilyen formában rendszerint elárulták ismerőseiknek, barátainak, hogy mire készülnek, ha nem is nevével nevezzék a dolgot.

Eszerint nem figyelünk eléggé egymásra, többet kellene törődnünk mások sor-

sával? Feltehetőleg ez a helyzet, de hogy mekkora ez a közöny, és milyen tényezőknek tulajdonítható, az olyan oknyomozást igényelne, amely sokszorosan túlhaladja egy ilyen jegyzet kereteit. Annyi azonban bizonyos, hogy bár az öngyilkosság, lényegét tekintve, egyéni tragédia, aggasztó gyakorisága miatt mégis társadalmi jelenség, amelynek visszaszorításáért intézményesen is küzdeni kell.

A lehetséges és szükséges módszerek közül maradjunk ezúttal csak a telefontal. Gergely Mihály, a „Röpirat az öngyilkosságról” című felkavaró tanulmánykötet szerzője a sajnálatosan alacsony példányszámban kiadott művében egyebek között idéz az Egészségügyi Minisztérium egyik tervezetéből, amelyben ez áll: „Egyelőre kísérletként a fővárosban, esetleg az ideggondozó intézetek központjában, helyes volna megszervezni a 24 órás állandó pszichiatriai szakügyeletet, melyet két pszichiáter szakorvos látna el a rendelkezésre álló gépkocsival, elsősorban orvosi hívásra helyszínre is kiszállnának, és ezzel a pszichiatriai betegek sürgősségi ellátása lényegesen javulna. Az öngyilkossági preventio érdekében — melynek hazánkban sajnos igen nagy a jelentősége — a pszichiáterek mellé beosztva klinikai pszichológust is be lehetne vonni az öngyilkosjelöltek „forró drót” telefonszolgálatába, amint ezt több országban megteszik. Ezt a szolgálatot természetesen megfelelő mentálhigiénés szem-

léletű, széles körű felvilágosító munkának kell megelőznie.”

Az idézett tervezet több mint három éve készült. Azóta legalább hetvenezren követtek el öngyilkossági kísérletet, s legalább tízezeren bele is haltak. Nem tudom, hogy közülük hányat sikerült volna egy-egy telefonbeszélgetéssel, vagy annak nyomán személyes kiszállással megmenteni az életnek. Ezt csak találgatni lehet, mert tudomásom szerint ma sincs nálunk ilyen lelki segélyszolgálat, amely pedig sok európai nagyvárosban, egyebek közt Prágában és Varsóban is eredményesen működik. Lehetséges, hogy ezt a különleges szolgáltatást csakugyan széles körű felvilágosító munkának kell megelőznie, ez azonban meg lehet éne titokban folyhat, mert én például észre sem vettem.

A múltkor beszélgettem valakivel, aki aggodalmas megjegyzésemre csak legyintett, mondván, hogy az öngyilkossági világstatisztikában az első három helyen Magyarország, Ausztria és Csehszlovákia áll. Átkos hanyomány, amely száz éve benne van a levegőben, nehézz ellene bármit is tenni. Bizonyára nehéz, hallatlanul nehéz, de magyarázgatással, legyintéssel sem mire sem jutunk. Kevésbé aggasztó társadalmi jelenség ellen fel tudjuk venni és fel is vesszük a harcot. Éppen az öngyilkossággal szemben volnánk tehetetlenek?

Nem hiszem, hogy nincs más választásunk, mint a beletörődés.

Árkus József

Helytállás „középen”

A pszichológus röviden annyit mondana: konfliktushelyzet, és minden bizonnyal azt tanácsolná Palotás Istvánnak, a DÉLÉP csoportvezetőjének, hogy ne izgassa magát, éljen kíméletesebben. A legjobb az lenne, ha munkát változtatna, mert az ő „betegségére” ez lenne a legjobb orvosság.

Az egészben az az érdekes, hogy az említett csoportvezetőnek eszébe sem jutna a tanácsot megfogadni. Föl se merül gondolataiban a munkahely-változtatás, hiába diktálja ezt saját, jól felfogott érdeke, s nyugalma, a túl magas vérnyomása, egyszóval az egészsége. Valami visszatartja attól, hogy kíméletesebb elfoglaltság után nézzen, hogy elhagyja a nehezét, a könnyebbé. De ne beszéljünk rébuszokban, előbb ismerkedjünk meg azzal a bizonyos konfliktushelyzettel, amelyben P. I. él. Mint említettem, csoportvezető, a Délmagyarországi Építőipari Vállalatnál. Az a feladata, hogy használható állapotban tartsa a központi munkásszállást, irodát, a vállalat valamennyi szociális berendezését.

De ebből a jókora munkából vegyük csak a legjobban körülhatárolható — a központi szállását, amely most már minden kétséget kizáróan bebizonyította: eredendően hibákkal született. Finoman szólva, gyenge a fűtésrendszere, minduntalan kilyukadnak a radiátorok, a falba sülyesztett melegvízszállító csövek, igen sokszor „beragad” a felvonó. Szóval az egész olyan, mint egy időzített bomba, amiről nem lehet tudni, mikor robban...

Vitathatatlan, hogy rendben tartása még jól felkészült és megfelelő számú karbantartó munkással sem könnyű! Az ám, de P. I. csoportja állandóan létszámbélyárral küzd, jó 10—15 emberrel kevesebbkel kénytelen funkcionálni. Rádásul nem is a legjobb erőfőkkel, mert akiben van egy kis törekvés, vagy jobban érti a szakmáját, az a magasabb kereset reményében „átigazol” a vállalaton belüli termelőüzemekhez, ahol lényegesen jobban fizetnek. Aki csak kicsit is ismeri, milyen természetű általában a fenntartó munka, jól tudja, hogy általában kevés hozzá a pénz, meg nem tartozik a népszerű dolgok közé; csak akkor veszik észre, ha valami baj van vele. De hát esetünkben ez mind nem számíthat, mint írtam, a munkásszállások, a fürdők, az irodák, vagy az üzemek egy fél órára sem zárhatják be a kaput. Aki

ennek gondját viseli, egy percre sem lehet nyugodt. P. I. csoportvezető így pályavázódik a mind súlyosabb feladat, s a mind soványabb adottságok között.

Talán hűsé akárom kikikáltani őt? — szó sincs róla. Csak személyével és helyzetével szeretném megmutatni, milyen természetű, mekkora felelősséget viselnek azok az emberek, akik közvetlenül a munkások sorában, de az őrtük vállalt munkáért állnak helyt. Fölfelé a teljesítményét, lefelé az érte járó fizetéséért; föntől az igényeket hangoztatják, meg a feladatokat osztják, lentől meg a kifogásokat kapja. Való igaz, konfliktushelyzet, érdekek kereszttüze, találkozási pontja. Aligha tévedek, az ilyen munkakört nem sorolom a kívánivalók, népszerűk közé. De P. I. meg a hozzá hasonló változatlan kitartással, szorgalommal, újból és újból erőre kapó elszántsággal végzik dolgukat. Mert ott a helyük.

Maradjunk még P. I.-nél: amikor feltettem neki a kérdést, meglepődött, látszott rajta — a dolognak ezzel a részével aligha foglalkozik. Inkább hangosan gondolkozott, mint nyilatkozott: „...egyszerűen érzem, hogy szükség van arra, amit csinálók, s ez mindennél fontosabb indok. Hiszen valakinek itt kell lenni, ezzel kell foglalkozni, különben megakad a gépezet — és én itt vagyok már egy éve vagy több — nem mindegy?”

Aztán az is kiderült, hogy a P. I. régi párttag. Saját törvényeiben is az első helyen szerepel a kötelesség. A felelősségérzet. Azt hiszem, ezt így fogalmazta meg: — A mi családjunk erejéből

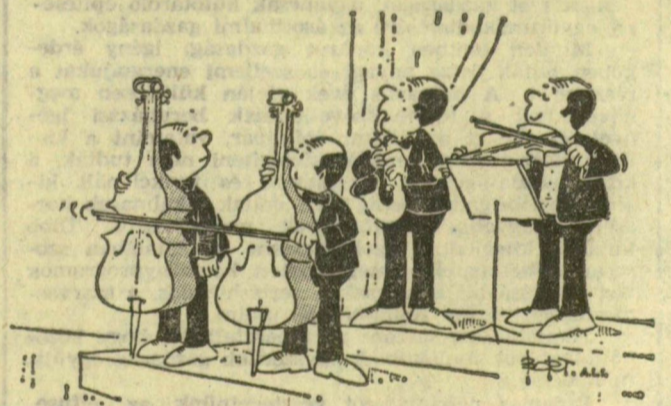
nem telt volna a tanítatásomra, teljesen világos előtem, hogy engem a rendszer segített hozzá a végzettséghez. Hogy mérnök legyek a hadseregben, aztán rendes álláshoz jussak a polgári életben. Adósnak érzem magamat, ameddig csak dolgozok, és mivel fizethetnék mással, ha nem pont ezzel a munkával. Ott, ahová állították, amelyet nem volna szép kényemre-kedvemre változtatgatni. Nem vitás, a magam érdekeit is nézem — de milyen jón helyezzem ezt előtérbe? Ismétlem, én ezt a feladatot kaptam. Ezt kell elvégezni, ahogy tőlem kitelik, s ahogy a kommunistától elvárják. Az állam, a munkaadóm, vagy bármelyik társam.

Szavai mögött nagyon kézzelfogható tettek állnak. Tettek, amelyek kétségbevonhatatlanul bizonyítanak a beszédnél. Tanúsítanak egyfajta emberi magatartást, amelyet nem lehet színlelni; P. I. valóban úgy érez, ahogy dolgozik. Ahogy helytáll a csöppet sem látványos, hőstettek nélküli, de mindig teljes erőfeszítést, kiállást követelő hosszú-hosszú hétköznapi munkában.

Hogy miért nem változtat állást ő, és annyi hozzá hasonló? Ehhez a kérdéshez hiába keressünk a választ az anyagi érdekeltségben, a fizetés nagyságában, a prémiumban. Nem, pénzzel nem lehet helytállásra készíteni az embert, az kevés hozzá. Nézzük P. I., meg az őhozá hasonló kommunisták munkáját, s akkor közelebb jutunk a válaszhoz. Az okot hiába keresnénk ösztönzőkben — az ilyen magatartást hitükben lakozik.

Matkó István

A kontárság veszélye

— Egy nap valaki mégiscsak észreveszi, hogy neked életedben nem volt a kezdedben vonó!...

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

165.

De bőgtek, nyihogtak a megrémült állatok is, a tyúkok, csirkék hamarosan megfulladtak, ha nem tudtak fölmenekülni egy fa ágára, vagy ráugrani egy úszó tárgyra, a disznók egy-két kínos, sivalkodó kísérlet után megadták magukat, s tárogó, hörgő szájjal merültek el az áradatban. Néhány nap múlva felpuffadt, bomló tetemeik lebegtek mindenfelé, orrfacsaró büzt árasztva. Csak a libák és kacskák lubickoltak vidáman, nekik nem ártott a víz, sőt élvezettel ringatóztak a habzó hullámokon. De a sövényházi töltés, még mielőtt kivonulhattak volna a kubikosok, reggelre már átszakadt, s most már a baktó—macskási töltést lepték el a hajléktalanná vált tanyasiak. Akik a szentjánosi magaslapon rekedtek, reszketve lesték a víz emelkedését, mert a baktó—macskási töltésből is már csak egy lábnyol látszott ki estefelé, s a város felől már alig lehetett megközelíteni ezeket az egyre zsugorodó szigetecskéket.

— A Tisza megbosszulta magát Sajnos, rajtunk — mondta Szekerke, míg puskával a vállán nézte megrendült s nyakig csatagos, csaj-

hos társaival az élet-halál-harcot, s a beláthatatlanná nőtt áradást. Szekerén jöttek ide, sűrű latyakban, óvatosan, hogy bele ne forduljanak a Tiszába, de a kocsi így is hol csára, hol hajszra billent a félméteres dágványban, s a felhígt dagonvában. A kocsi is csak kényserűsügből vállalkozott az útra, de Novák ráüvöltött, s a hajdú is megmarkolta a csuklóját, s már Szekerke is markolásza a fegyverét, hogy megtörje a kemény parasztot, akinek vastag tutajbajusza volt, s míg dühösen serítette, sodrintotta egyre csak azt újta, hogy neki is van felesége, meg gyereke, meg sok minden mentenivalója.

— De maga még itt biztonságban van, ott meg már fulladnak bele a vízbe az emberek. Így indultak el a hajnali órákban, mert belátták, hogy éjjel semmit sem csinálhatnak. De nem sokáig méltak a parton, lesújtva a látvány borzalmatól, s a hangok pokoli orgonasi valkodásától, hanem ők is siettek menteni az embereket, de főleg megakadályozni a zsarolást, mert egyik-másik halász, megfedkezve embertársi kötelességéről, kapzsi módon ki akarta használni előnyös helyzetét. Éppen a szemük láttára alkudozott egy kétségbeesett asszony egy orcátlan csónaktulajdonossal, akinek volt szíve a megszorult nőtől 75 forintot követelni azért a csekély szőgálatért, hogy férjét, aki valahol a víz felett, egy fán gubbaszt, kihozza a partra. Az asszony sírt, rimánkodott, de hiába jajveszékelt, hogy nincs annyi pénze, a fickó, egyébként elég rossz arcú, cseplezforma kis emberke, nem tágitott,

Vége Várady, a szenttamási hős lépett elébe, s torka szakadtából ordított rá:

— Ember maga? Az istenit a pofájának! Erre egy váratlan lendülettel beleugrott a csónakba, s egy ügyes cselegetéssel belelökte a hitvány törpét a vízbe. A többi víziember ezt nem nézte ugvan jó szemmel, de a főügyész fölszólítására Szekerke ráfogta a puskáját a társaságra.

— Mindenkit keresztüllövetek, aki zsarolni mer. Kótródiának innen! — ordította.

A vízbe lőkött ember káromkodva kikeménygett a töltésre, s ádázul szidta az urakat, akik mindennek okozói, s már-már a többiek együttérzését is a maga javára hangofta, amikor több csendbízós élén megérkezett Virágh József pusztakapitány, aki híres volt nagy erejéről, s ő nem is sokat teketóriázott, hanem alaposan megkardlapozta a szájakodót, s figyelmeztette a morgókat is, hogy vigyázzanak magukra, mert aznap hirdették ki a statáriumot, s a rögtönítélő bíróság nem ismer kegyelmet. Ez hatott, s a néhány csónakos, aki lehet, hogy már régóta várt erre a meggazdagodási alkalomra, duzzogva, morgolódva kótródott el.

A főügyész elszomorodva nézett utánuk.

— Lehet, hogy egy ilyen haszonleső gazember tett földönfutóvá annyi embert. A halottakról nem is beszélék

— Föltételezhető ez? — döbönt meg Várady. — Az emberekről a legmeghatóbb jószág, s egyben a legnagyobb gonosz is elképzelhető — válaszolt keserűen, kiábrándultan a főügyész.

(Folytatjuk.)